

Mchango Wa Utendaji Kazi Wa Walimu Katika Ujifunzaji Wa Lugha Ya Kiswahili Katika Shule

Zilizoteuliwa Wilayani Ntungamo

Ainembabazi Ezra¹, Mukoyani Geofrey²

1, 2 Shule ya Metropolitan International University

Dhahania

Kumeandikwa ukubofu huu katika lugha ya Kiswahili kwa ajili ya mafunzo ya zaidi kuhusu mada hii muhimu. Lengo la ukubofu huu ni kueleza kwa maelezo mengi kuhusu utafiti uliofanywa kuhusu juhudi za walimu katika kujiitajiri na kuiimarikisha lugha ya Kiswahili ndani ya miundo ya elimu ya shule zilizoundwa sambamba na kabla ya msimu wa kawaida wa masomo. Utafiti huu ulifanywa katika kipindi cha miezi mitatu katika wilaya ya Ntungamo katika mkoa wa Kigoma, Tanzania. Walimu 36 walishiriki katika utafiti huu ambao ulitolewa virahisi kupitia mahojiano na maswali yaliyoko kwenye orodha. Matokeo ya utafiti huu yalionyesha kuwa walimu wengi walijitahidi kwa kiwango kikubwa katika kusaidia wanafunzi kupata maarifa MAPYA na stadi za lugha ya Kiswahili. Walijitahidi kutumia njia mbalimbali kama vile mazoezi ya kusoma, kuandika, kujadili habari na kujaribu kusaidia wanafunzi kuelewa maswali katika lugha ya Kiswahili. Pia walifanya mazoezi ya kutoa maoni kwa lugha ya Kiswahili ndani na nje ya darasa kwa kujali sarufi na matamshi sahihi. Hata hivyo, baadhi ya walimu walikuwa na uwezo mdogo katika kutumia lugha ya Kiswahili katika mafunzo kwa sababu ya upungufu wa mafunzo ya lugha.

Maneno Muhimu: Mchango, Utendaji kazi wa walimu, Lugha ya Kiswahili, Ujifunzaji na shule

Mtazamo wa Dhana

Elimu ni haki ya binadamu na njia muhimu ya kutimiza haki zingine za kibinadamu (Ripoti ya Haki za Binadamu za Uganda, 2010). Hii ndio sababu serikali ya Uganda imekuwa ikijitahidi kuongezeka kwa mafanikio ya elimu, amani na usawa katika mageuzi yake anuwai ya kielimu. Inafahamika ulimwenguni kuwa ushiriki wa walimu unachangia sana shughuli za masomo shuleni. Ushiriki kama huo wa walimu ambao huchukua aina nyingi ikiwa ni pamoja na malezi bora nyumbani, usalama wa hali ya kusomea na yenye afya, msukumo wa kiakili, majadiliano ya mzazi na mtoto, mfano mzuri wa kielimu na matarajio makubwa yanayohusiana na utimilifu wa matumizi na uraia mzuri; mawasiliano na shule kushiriki habari; kushiriki katika hafla za shule;

kushiriki katika kazi ya shule; na kushiriki katika utawala wa shule (Desforjes & Abouchaar, 2003).

Uchunguzi kama huo unaelezea jinsi ushiriki wa walimu kama mfano wa uzazi unavyofanywa kazi na kuathiri moja kwa moja kupitia kuunda dhana ya mtoto kama mwanafunzi na kwa kuweka matarajio yao. Masomo kama haya yanahitaji uchunguzi wa ndani kuelezea matumizi na tofauti zao. Nchini Uganda, umuhimu wa ushiriki wa walimu katika shughuli za shule hauwezi kutiliwa mkazo zaidi. Twaweza (2013) inaripoti kuwa ushiriki wa walimu unajumuisha mambo mengi pamoja na kuunda mazingira ya shuleni ambayo yanahimiza ujifunzaji na kuelezea matarajio makubwa kwa mafanikio ya

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

wanafunzi na kazi za baadaye. Ni muhimu kwa sababu hii kupitia utafiti wa sasa kuchunguza Mchango wa utendaji kazi wa Walimu katika ujifunzaji wa lugha ya kiswahili katika shule za sekondari za umma nchini Uganda. Shule zimehama kutoka kwa taaluma iliyozuiliwa kufungua mjadala juu ya ushiriki halisi wa walimu katika maisha ya shule, ambayo imewezesha uhusiano wa karibu kuendelezwa kati ya nyumba na shule, na kutafsiri kuwa kuhudhuriwa bora na Utendaji zaidi kwa masomo (Bridgemohan, 2002).

Gadsden, (2003), anasema kwamba kuhusika kwa walimu juu ya Utendaji kwa wanafunzi shuleni kumeonyeshwa vizuri katika tafiti nyingi. Imeonyeshwa pia kuwa ushiriki mkubwa wa walimu katika hatua ya mwanzo katika ujifunzaji wa wanafunzi, unaathiri vyema Utendaji wa shule ya mtoto pamoja na kUtendaji zaidi kwa masomo. Kwa hivyo, familia ambazo wanafunzi wao wanafanya vizuri shuleni zinaonyesha wahusika wafuatao (Harderves, 1998): kuanzisha utaratibu wa kila siku wa familia kwa kutoa wakati na mahali pazuri pa kusoma na wanafunzi na kuwapa ushiriki wa kazi za nyumbani: kufuatilia shughuli za nje ya shule, kwa mfano kuweka mipaka kwenye kutazama runinga, kupunguza wakati wa kucheza, kufuatilia vikundi vya marafiki ambao wanafunzi hutembea nao ; na kwa hivyo kuhimiza maendeleo ya wanafunzi shuleni; hiyo ni kudumisha nyumba yenye joto na inayosaidia, kuonyesha kupendezwa na maendeleo ya wanafunzi shuleni, kumsaidia na kazi ya nyumbani, kujadili umuhimu wa elimu bora na kazi ya baadaye na wanafunzi. Ushiriki wa walimu unaonekana kuwa wasiwasi wa kidemokrasia kwa suala la haki za mtu

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

binafsi na kama njia ya kuufanya mfumo wa elimu ujitawale zaidi na kukuza nguvu zaidi katika ngazi ya mitaa, ikiruhusu uwajibikaji mkubwa kwa shule kwa jamii (Hung, 2007). Hii inaonyesha kuwa kwa jumla, jamii inahitaji kuongeza kiwango cha ushiriki wa elimu, na kwamba hii huanza na msaada wa walimu. Jaribio la shule kufikia viwango vya juu na uwajibikaji mkubwa inahitaji kujitolea kutoka kwa wafanyikazi wa shule, familia na jamii (Machen, Wilson & Notar, 2005).

Katika suala hili, uhusiano wa mzazi na mwalimu unaweza kuboreshwa kupitia uhusiano wa mwalimu-mzazi. Kwa kuwa walimu hufanya kazi kwa karibu na walimu juu ya maswala ya shule, uhusiano wa mwalimu na mzazi ni muhimu kwa mafanikio ya wanafunzi na maendeleo ya shule kwa ujumla. Kwa hivyo, kuna haja ya kusaidia walimu na kuwashawishi walimu na shule zote juu ya thamani ya ushirikiano wa pamoja. Ikiwa kuna mawasiliano mazuri kati ya walimu na walimu hapo awali, matukio mabaya ya siku za usoni hayana uwezekano wa kubadilisha maoni mazuri ya awali (Miron, 2004). Kwa kuongezea, matokeo ya utafiti yanaonyesha kwamba mitazamo ya walimu, pamoja na tabia zao na shughuli zao kuhusu elimu ya wanafunzi wao, zinaathiri mafanikio ya kitaaluma kwa njia nzuri (Hui-Chen Huang & Mason, 2008). Ni dhahiri kwamba walimu wana majukumu muhimu katika maisha ya mtoto na kwa hivyo ushiriki wa mzazi kwa mtoto huamua maisha ya baadaye ya mtoto huyo kwa sababu walimu nyumbani ndio chanzo cha kwanza cha walimu cha wanafunzi (Desforjes & Abouchaar, 2003). Kwa hivyo, kuna haja ya kufanya utafiti nchini Uganda ili

kuchunguza Mchango wa utendaji kazi wa Walimu katika ujifunzaji wa lugha ya kiswahili katika shule za sekondari katika kuboresha Utendaji la Kiswahili kwa wanafunzi katika shule za sekondari. Ustawi wa wafanyikazi unaweza kufuatiliwa kutoka kwa Mapinduzi ya Viwanda huko Uropa. Mwanzoni mwa miaka ya 1820, wafanyikazi walianza kuunda vikundi ili kushughulikia baadhi ya changamoto zilizosababishwa na mapinduzi na wasimamizi ulimwenguni kote wameitumia kuboresha utendakazi wa wafanyikazi tangu wakati huo. Imebainishwa na Kundi la Benki ya Dunia (2015) kuwa ufaulu wa walimu duniani kote unazidi kuzorota kulingana na viashiria vya ufaulu wa walimu kama vile mahudhurio na shughuli, maarifa na ujuzi wa ufundishaji, athari za walimu katika ujifunzaji wa wanafunzi ikiwa ni pamoja na tathmini na tathmini. . Kwa upande mwingine, mazingira duni na ya kusikitisha ya kazi ni miongoni mwa mambo mengine yanayochangia ufaulu wa walimu (Mbogo, 2017), fasihi inaonyesha kwamba tafiti nyingi zilifanywa katika nchi zilizoendelea kama vile Marekani, Uingereza, Kanada na New Zealand lakini chache sana zilifanywa katika nchi zinazoendelea (Ngimbudzi, 2009). Matokeo ya elimu yanategemea ubora na ufanisi wa walimu. Kazi ya walimu wa shule za msingi katika sehemu yoyote ya dunia ni ya lazima na inahitaji ujuzi, maarifa ya kina, uwezo na mtazamo chanya wa mwalimu (UNESCO, 2015).

kuzorota kwa ubora wa elimu ya msingi na ufaulu duni wa walimu katika shule za serikali nchini Uganda kunaweza kuhusishwa na motisha ndogo ya walimu. Hali katika Kaunti ya Tingey, Wilaya ya Ntungamo ni kwamba ustawi wa walimu ni wa kutisha na hii inaweza kuathiri utendakazi wao. Shule za msingi zipo 35, zenye walimu wakuu 35, walimu 326, wajumbe 420 wa Kamati za Usimamizi wa Shule, Afisa Elimu wa Wilaya 1, Mkaguzi wa Shule wa Wilaya 1 na Wakaguzi wa Maeneo 2 wa Shule. Kaunti Ndogo ya Ruhaama ina parokia 6 ambazo ni: Kafunjo, Ruhaama katojo, Kishami, Rwamwire na Rwengoma. Kuna shule 03 za Sekondari za serikali katika Kaunti Ndogo ya Ruhaama; shule hizi ni: shule ya upili Ruhaama, na Ruhaama central. Utafiti huu uliongozwa na nadharia ya Usimamizi wa Kisayansi (Fredrick Taylor, 1911). Nadharia inasisitiza nia ya kuongeza tija kwa njia ya kuboresha ufanisi na ufanisi wa wafanyikazi. Fredrick Taylor alitengeneza kanuni nne za usimamizi: moja, kusoma kazi ili kuanzisha njia bora ya kuifanya; mbili, uteuzi wa mbinu mpya na mfanyakazi na kuwa mfanyakazi huyo amefunzwa kisayansi kwa njia bora ya kufanya kazi hiyo; tatu, kulinganisha mfanyakazi aliyechaguliwa na aliyefunzwa kuwa na matokeo ya juu; na nne, kugawanya kazi na wajibu kwa usawa kati ya menejimenti na wafanyakazi kufanya kazi kwa ufanisi na kiuchumi (Prasad, 2010). Nadharia hiyo ilikuwa muhimu kwa utafiti kwa kuwa inadai kwamba wafanyakazi waliofunzwa wanapaswa kupata matokeo ya juu zaidi ambayo yanahusiana moja kwa moja na utendaji ya walimu.

Suala la Utafiti

Mfafiti anakusudi la kutachunguza mchango wa walimu katika utendaji kimasomo ya wanafuzi wa somo la Kiswahili katika shule za sekondari wilayani Ntungamo.

Malengo maalum ya Utafiti

1. Kuchunguza mikakati ambayo shule hupitia kuwashirikisha walimu ili kusaidia wanafunzi wa Kiswahili katika utendaji wa kimasomo.
2. Kuchunguza Mchango wa utendaji kazi wa Walimu katika ujifunzaji wa lugha ya kiswahili katika shule za sekondari.
3. Kuchunguza tofauti kati ya utendaji wa masomo ya wanafunzi wa Kiswahili wa shule za sekondari ambao hupokea msaada wa walimu na wale ambao hawapati kabisa.

MBINU ZA UTAFITI

Utafiti huu utazingatia muundo wa kithamano mkabala wa usoroveya. Utafiti wa kithamano huegemea maelezo na kutolea mifano katika majedwali. Muundo wa kithamano humwongoza Mtafiti kukusanya habari kwa kuhoji wasailiwa ama kukipatia kikundi fulani cha wasailiwa hojaji ili wazijaze Orodho (2003). Utafiti utategemea muundo wa kithamano huku ukiegemea sana mkabala wa usoroveya. Muundo huu wa utafiti hukusanya habari kwa kuuliza maswali na kujaza hojaji. Maoni ya wasailiwa hutumiwa kutoa uamuzi kuhusu jambo linalotafitiwa. Usoroveya unaweza kutoa data ya kimaalezo au ya kihesabu na ujumbe huo utatumiwa kueleza hali halisi ilivyo kama anavyosema Mtafiti Nsubuga (2000). Oso na Onen (2005) nao wanasema kwamba muundo huu wa utafiti ni bora zaidi kwani unasaidia pakubwa kukusanya data inayoonyesha ukweli na uhalisia wa suala la utafiti. Halikadhalika, muundo huu hufwata utaratibu maalumu na hivyo kutoa ujumbe wa kuaminika. Muundo huu utamsaidia Mtafiti kutathmini mchango wa walimu katika utendaji wa wanafunzi kitaaluma katika shule za sekondari wilayani Ntungamo. Mtafiti atazingatia muundo huu kwa sababu ni rahisi kufanya utafiti kwa utaratibu maalumu kulingana na malengo ya utafiti. Pia, huu muundo utaonyesha hali halisi ya ufunzaji katika shule.

Utafiti huu utafanyika katika wilaya ya Ntungamo nchini Uganda. Utafiti huu utafanywa katika Shule za Sekondari za Wasichana na za wavulana, za kutwa na za malazi. Mtafiti alichagua eneo hili kwa sababu ni karibu na makazi yake na kwa hiyo haitakuwa ghali kwa matembezi katika mchakato wa kukusanya data za utafiti. Utafiti huu utalenga shule sita (06) za upili katika Wilaya ya Ntungamo zilizo na wanafunzi wapatao zaidi ya 4560. Idadi ya walimu nayo ikiwa takribani mia tatu arobaine na tano (345). Shule hizi zimegawanywa katika makundi kama vile shule za umma na za kibinafsi, za kutwa na malazi. Pia kuna za wasichana pekee, wavulana peke na hata za mseto. Kuna shule mbili za kitaifa. Utafiti huu utashirikisha shule sita (06) teule za Wilaya ya Ntungamo. Sababu ni kuwa shule hizi zinapata

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

ufadhili kutoka kwa serikali ili kuboresha miundo msingi, vifaa vya kufunzia na hata kuboresha mazingira ya masomo, pia hushiriki wanafunzi kutoka jamii mbali mbali za Uganda hata wale wa nchi nyingine. Wasailiwa watakuwa walimu na walimu wakuu wa shule za sekondari teule. Kwa vile idadi ya wasailiwa lengwa itakuwa kubwa Mtafiti atachagua sampuli ndogo kuiwakilisha. Kutokana na sampuli hii, matokeo yanaweza kujumlishwa kwa wasailiwa wote. Idadi ya wasailiwa itakuwa hamsini (50), ikiwa na maana kwamba walimu wakuu watakuwa watatu (03), wanafunzi (20), walimu wa sekondari (14) na wazazi(13).

Jedwali Na. 1: ya idadi ya sampuli ya watafitiwa

Sampuli	Marudio	Wataaoshiriki	Asilimia
Wanafunzi	66	20	40
Walimu	30	14	28
Walimu wakuu	06	03	06
Wazazi	20	13	26
Jumla	98	50	100

Asilia: Data ya uwanja Julai 2023

Mbinu hii hutumiwa kuchagua wasailiwa walio na ujumbe muhimu unaoafiki malengo ya utafiti. Hii hupunguza gharama na muda. Katika utafiti huu mbinu hii itatumiwa kuchagua Wilaya Ntungamo, shule za sekondari teule, walimu wa sekondari, wanafunzi, walimu wakuu na wazazi ndio watakaoshirikishwa katika utafiti huu. Sababu za kuchagua Wilaya hii ni kuwa Mtafiti angewafikia wasailiwa kwa urahisi ili kurahisisha shughuli ya kukusanya data. Kwa hiyo aina hii ya sampuli itatumiwa na mtafiti ili kuwateua walimu, walimu wakuu na wazazi ambao ni wasimamizi wa nidhamu na masomo ya wanafunzi shuleni hata nyumbani na ndio wanaojua vyema historia ya maendeleo ya utendaji wa wanafunzi shuleni. Wanafunzi huchukuwa muda mrefu na walimu wao shuleni zaidi ya ule wanaochukuwa na wazazi wao nyumbani kwa mwaka mzima. Walimu na walimu wakuu watachaguliwa kimsudi ili kumsaidia mtafiti katika mchakato wa kukusanya data kwa kueleza mchango wa mwalimu kwa utendaji wa kitaaluma wa mwanafunzi wa Kiswahili. Mbinu hii huwezesha sampuli kuchaguliwa bila ubaguzi. Kila Mtafiti lengwa ana nafasi sawa ya kushirikishwa katika sampuli. Kupitia mbinu hii wasailiwa wanachaguliwa kutoka kwa orodha au kundi la nambari au majina. Mtafiti atatumia mbinu hii kuwateua wanafunzi watakaoshiriki katika utafiti huu. Kwa vile kuna wanafunzi kadhaa wanaojifunza Kiswahili katika shule zitakazoteuliwa kwa utafiti huu, Mtafiti ataandaa vijikaratasi vilivyoandikwa “ndio” au “la” kwa kundi la wanafunzi wa kiume na vingine kwa kundi la wanafunzi wa kike. Kisha wanafunzi wataviokote na wale watakaokota vilivyoandikwa “ndio” basi watashiriki katika utafiti. Kupitia mbinu hii Mtafiti atapata wanafunzi ishirini (20) ambao watashiriki katika utafiti huu. Mbinu za kukusanya data ni zile ambazo Mtafiti huzitumia ili kupata data za utafiti. Utafiti huu utatumia mbinu za aina tatu. Mtafiti ataamua kutumia mbinu hizo kwa ajili ya kupata uthabiti wa matokeo ya utafiti. Mbinu zitakazotumika katika utafiti huu ni hojaji na mahojiano na Usaili.

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

Adam na wenzake (2007) wanasema data za utafiti zinaweza kukusanywa kwa njia ya maelezo au takwimu. . Kuna vyanzo vikuu viwili vya data, data za msingi, na data za upili. Hivi ndivyo vyanzo vikuu vya data ambazo zitakusanywa na kutumika katika utafiti huu. Data za msingi ni data zitakazokusanywa kwa mara ya kwanza na mtafiti kutoka masikanini. Kothari (2004) kwa mujibu wake, hizi ndizo data ambazo hukusanywa kutoka kwa wahojiwa, ambazo ndizo data halisi. Data hizo mtafiti huzipata uso kwa uso kutoka kwa watoa taarifa wake wa hata masikanini. Kupitia hali hii mtafiti atafanikiwa kuorodhesha michango mbali mbali za walimu katika utendaji wa wanafunzi wa Kiswahili katika shule za Sekondari. Adam na wenzake (2007) wanaelezea data za upili kwamba, hukusanywa kutoka katika vyanzo kama vile vitabu, majarida, na magazeti. Data hizo huwa zimechapishwa au huwa zinapatikana Maktabani na Mitandaoni. Mtafiti katika utafiti huu atakusanya data katika maktaba kwa kuangalia tafiti za wataalamu mbalimbali kama vile Msokile (1981), Nkwera (1983), Mulokozi (2003), Gibbe (1980), Seif (2011). Tafiti ambazo zinahusiana na michango mbali mbali ya walimu katika utendaji wa wanafunzi wa Kiswahili katika shule za Sekondari. Mahojiano ni maswali anayoulizwa Mtafiti wana kuyajibu kwa mazungumzo. Mbinu hii humwezesha mtafiti kupata maoni kamili na hata hisia za Mtafiti. Mtafiti ana uhuru wa kufafanua maswali na kumwelekeza Mtafitiwa ili apate ujumbe unaolenga madhumuni ya utafiti. Mahojiano yanaweza kuwa ya ana kwa ana, kwenye simu au wavuti. Mtafiti anaweza kupata ujumbe wa ndani na ambao hauonekani moja kwa moja au Mtafitiwa hata huandika. Katika utafiti huu mbinu hii itatumiwa kupata ujumbe kuhusu athari mbali mbali za walimu katika utendaji wa wanafunzi wa Kiswahili katika shule za Sekondari wilayani Ntungamo. Pia, wataka hojiwa kuhusu sababu zinazowafanya wanafunzi hawa kutofanya vizuri kimasomo, Mtafiti ataiandaa maswali ya mahojiano na kuwaomba wale wanafunzi watakayoyoyajaza hojaji kushiriki katika mahojiano haya. Data kutokana na mahojiano itamsaidia Mtafiti kueleza michango mbalimbali ya walimu katika utendaji wa wanafunzi wa Kiswahili katika shule za Sekondari wilayani Ntungamo na utofuti uliopo baina ya wanafunzi wanaoshauriwa na walimu wao kimasomo na wale ambao huwahawashauriwa hata kamwe.

RESULTS

Mchango wa Ushiriki wa Walimu na Utendaji wa Masomo ya Wanafunzi katika Shule za Sekondari wilayani Ntungamo

Jedwali 1 Mchango wa Ushirikishwaji wa Walimu katika masomo ya Wanafunzi katika Shule za Sekondari Wilayani Ntungamo.

Ushiriki	Marudio	Asilimia
Wanakagua kazi za watoto	12	24
Ufuatiliaji wa matokeo	32	64
Wanatia watoto wao nidhamu	15	30
Huhudhuria mikutano ya shule	45	90
Hushauri watoto wao	27	54

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

Kukakikisha watoto wameenda shuleni	42	84
-------------------------------------	----	----

Asilia: Data ya uwanja Agosti 2023

Kisha lebo za data kwenye kila jedwali hapo juu zinaonyesha takwimu halisi zilizokusanywa kutoka kwenye uwanja kwa kila hali ya ushiriki wa walimu. Kutoka kwa takwimu hapo juu, walimu wengi huhudhuria mikutano ya shule na kuhakikisha kuwa watoto wao wanaondoka nyumbani na kwenda shule bila kufeli. Walakini ufuatiliaji wa matokeo, kuangalia kazi nakupandikiza nidhamu inaonekana kuwa haikupewa kipaumbele na walimu wengi. Hii inaweza kuwa sababu ya viwango duni vya masomo vinavyopatikana katika shule za upili za siku nyingi katika Wilayani Ntungamo Uganda magharibi . Hii ni uthibitisho zaidi wa Armento et al., (2011) kwamba walimu wengi ulimwenguni watafanya chochote kinachoweza kutowakwaza walimu na kufanya kidogo kwa kile kinachoweza kusababisha alama bora. Armento pia anasema kuwa walimu wanatarajia alama nzuri lakini hawaingizi nyenzo sahihi na kufanya mazoezi kufikia alama hizo.

Larzelere et al., (2013) hoja kwamba nidhamu inaweza kuhamasishwa na wengi lakini kidogo hufanywa ili kuhakikisha kuwa nidhamu hiyo iliyoingizwa inatoa utendaji unaotarajiwa shuleni. Walimu wengine walikuwa na wazo kwamba watoto wao hawawezi kuruhusiwa kutazama sinema nyumbani lakini sinema zingine zinaweza kuwa na faida kimasomo. Watoto wengine pia wananyimwa muda wa kupumzika ambao unaweza kuwa mbaya kwa utendaji wa masomo kwani watoto wanahitaji muda wa kupumzika na kupunguza uchovu wa akili unaopatikana shuleni wiki nzima na Jumamosi ikiwa ni pamoja. Utendaji wa masomo uligundulika kuwa unahusiana na ushiriki wa walimu . Walakini michanganyiko sahihi ya mambo haya inapaswa kuhakikisha kukuza ukuaji wa masomo kama ilivyopendekezwa na Becker et al., (2011).

4.Jinsi kiwango cha elimu ya walimu kina Athari kwa utendaji wa masomo katika Shule za sekondari wilayani Ntungamo.

Jedwali 3: Kiwango cha Elimu cha Walimu na Utendaji wa Taaluma ya Wanafunzi

Hadhi ya elimu ya walimu	Athiri chanya kwa utendaji	Athari hasi kwa utendaji
Wasio na elimu	10	40
Walio na elimu ya wastani	29	21
Walio pata elimu vizuri	45	05

Asilia: Data ya uwanja Agosti 2023

Jedwali 3 inawakilisha hadhi ya elimu ya walimu na utendaji wa masomo ya wanafunzi. Inaonyesha zaidi matokeo halisi na matokeo yanayotarajiwa kutoka kwa uwanja. Uchunguzi uliotarajiwa uliamuliwa na mtafiti kulingana na dhana za juu ya uwezekano kwamba wahojiwa wengi wanahisi kuwa kiwango cha elimu cha elimu kinaathiri athari kimasomo kwa wanafunzi. Kuchukua upande wowote wa matokeo (athari chanya kwa utendaji na athari hasi kwa utendaji) Katika kesi hii nadharia batili ilikataliwa kulingana na maadili haya na kwa hivyo nadharia mbadala iliaminika kuwa ni kweli kwamba kiwango cha elimu ya walimu huathiri utendaji wa masomo ya wanafunzi katika

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

shule za upili Wilayani Ntungamo Uganda magharibi . Hii inathibitisha zaidi Taasisi ya Kitaifa ya Afya (2013) kwamba kiwango cha elimu ya walimu ni uamuzi muhimu wa utendaji wa masomo ya watoto shuleni.

Jinsi Uhusiano wa Mzazi na Mwalimu Unavyoathiri Ufanisi wa Kitaaluma katika Shule za Sekondari Wilayani Ntungamo

Jedwali 4: Maalum za Walimu na Utendaji wa Wanafunzi wa Kielimu

Uhusiano wa mwalimu na mzazi	Huathiri utendaji	Huwa haiathiri utendaji	Asilimia
Uhasama wa mwalimu na mzazi	35	15	50
Kuuliz kila mara	40	10	50

Asilia: Data ya uwanja Agosti 2023

Ilibainika kuwa wahojiwa 35 walikubali kuwa uhasama wa mwalimu na mzazi huathiri sana utendaji wa wanafunzi katika shule za sekondari lakini 15 walisema kuwa hauathiri. Ilifunuliwa zaidi kuwa karibu watu wote waliohojiwa wanaamini kwamba waalimu na walimu wanapaswa kuendelea kushauriana mara kwa mara. Hii ilithibitisha hoja ya Armento et al., (2011) kwamba ili kufikia utendaji bora wa masomo shuleni; lazima kuwe na uhusiano kati ya walimu na waalimu. Kwa kuongezea walimu hawapaswi kuachwa katika maswala ya masomo ya watoto wao ili kuongeza alama nzuri shuleni. Wawili lazima wafanye kazi kama timu ili kuunda maslahi zaidi na motisha ya kielimu katika shughuli za shule. Kulingana na Domina, na Knipprath, (2010), ikiwa kuna uhusiano wa zamani kati ya walimu na waalimu basi athari hii inaigwa kwa wanafunzi

Kwa hivyo ilikuwa dhahiri kuwa jambo muhimu zaidi sio aina ya shule au hata ambaye anasoma shule hizo, lakini uhusiano wa shule na familia ya mwanafunzi. Walimu lazima washirikiane na waalimu, wanafunzi na vingozi ili kukuza utendaji mzuri wa masomo katika shule zote za sekondari na washirika wao wa bweni pia.

Jedwali 5: Mwenendo Unaotarajiwa katika Utendaji wa Wanafunzi katika Wilayani Ntungamo

Mwaka	1st Grade	2nd Grade	3rd Grade	4th Grade	Grade U
2014	203	302	106	204	352
2015	182	304	231	333	321
2016	171	335	405	541	231
2017	218	245	377	265	211
2018	182	386	432	232	115
2019	145	354	365	222	123

Asilia: Data ya uwanja Agosti 2023

Kwa hivyo ni kweli kwamba athari ambayo walimu wanaweza kuwa nayo katika ujifunzaji na kufanikiwa kwa mtoto wao haiwezi kupuuzwa na inahitaji kushughulikiwa bila kufeli. Utafiti kwa hivyo unaonyesha kuwa ushiriki wa mzazi katika elimu ni muhimu sana na ni muhimu kwa utendaji kwa mwanafunzi shuleni na maishani.

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

Hitimisho la Utafiti

Mtafiti alitumia matokeo ya Utafiti huu kuanzisha uhusiano kati ya tegemezi na mambo huru ya utafiti. Marejeleo anuwai yalitolewa kutoka kwa data iliyokusanywa na kuchanganuliwa ili kutoa hitimisho(s) halisi kutoka kwa utafiti. Matokeo yote ya utafiti yalichambuliwa kwa kina ili kupunguza makosa ambayo data halisi na data iliyosababishwa huleta utafiti.

5.2.1Mchangop wa Ushiriki wa Walimu na Utendaji wa Masomo ya Wanafunzi katika Shule za Sekondari wilayani Ntungamo

Kwanza, mtafiti anahitimisha kuwa ushiriki wa walimu katika elimu huruhusu walimu kufuatilia shughuli za shule na darasani, na kuratibu juhudi zao na walimu kuhamasisha tabia inayokubalika darasani na kuhakikisha kuwa mtoto anamaliza kazi za shule. Hii hatimaye husababisha alama nzuri katika shule za upili wilayani Ntungamo. Utafiti pia ulivumbua kwamba walimu wa wanafunzi walio na walimu wanaohusika sana huwa na uangalifu zaidi kwa wanafunzi hao, na wana uwezekano mkubwa wa kutambua katika hatua za awali shida ambazo zinaweza kuzuia ujifunzaji wa wanafunzi. Kwa kuongezea, walimu ambao walijitolea wakati wao kuhudhuria shughuli za shule, mikutano na hafla zingine za masomo huunda mwelekeo wa masomo zaidi na wana uwezo wa kutambua changamoto zozote ambazo zinaweza kuwakabili watoto wao katika maisha yao ya masomo. Kwa kufanya hivyo walimu wana uwezo wa kuwaongoza watoto wao vizuri na pia kushirikiana na walimu kushughulikia changamoto za kielimu zinazowakabili shuleni.

Nne, mtafiti anahitimisha kuwa wanafunzi walio na walimu ambao wanahusika katika shule zao huwa na shida chache za kitabia na utendaji mzuri wa masomo, na wana uwezekano mkubwa wa kumaliza shule ya upili kuliko wanafunzi ambao walimu wao hawahusiki katika shule yao. Utafiti huu pia ulibaini kuwa utabiri thabiti zaidi wa utendaji kwa masomo ya watoto na marekebisho ya kijamii ni matarajio ya mzazi ya kupatikana kwa masomo na kuridhika na masomo ya mtoto shuleni. Kadiri walimu wanavyoshiriki katika masomo, kwa njia endelevu, katika kila ngazi katika utetezi, kufanya maamuzi na majukumu ya usimamizi, kama wafadhili na viboresaji, kama kujitolea na wataalamu wa Para, na kama walimu wa nyumbani, ni bora kwa utendaji kwa mwanafunzi. Wakati shule zinahimiza watoto kufanya mazoezi ya kusoma nyumbani na walimu, watoto hupata faida kubwa katika mafanikio ya kusoma ikilinganishwa na wale ambao hufanya tu shuleni. Walimu ambao husomea watoto wao, wana vitabu vya kutosha, husafiri, huongoza kutazama Runinga, na hutoa uzoefu wa kisisimua huchangia mafanikio ya wanafunzi. Mwishowe, wakati walimu hutembelea shule hiyo mara kwa mara, inaimarisha maoni katika akili ya mtoto kwamba shule na nyumba zimeunganishwa na kwamba shule ni sehemu muhimu ya maisha ya familia nzima. Hii inaboresha ubora wa masomo katika shule.

Mapendekezo ya Utafiti

Walimu wanapaswa kuhusika katika maswala ya shule ya watoto wao; kwa mfano, kuhudhuria mikutano mara moja kwa kila muhula haswa wakati wa kupokea fomu za ripoti mwishoni mwa kipindi, kufuatilia utendaji wa wanafunzi wa masomo na ushauri wa wanafunzi.

Serikali ya Uganda inapaswa kuinua mapato ya watu katika wilayani Ntungamo Uganda magharibi kwa kubadilisha kutoka mahindi na maharagwe yanayolima hadi kilimo kikubwa cha ng'ombe wa maziwa na kilimo cha bustani.

Kujua kusoma na kuandika kwa walimu kunapaswa kuboreshwa kwa mafunzo, kupitia semina, elimu ya watu wazima na kuwahimiza kuanza na kumaliza masomo rasmi.

Wanafunzi ambao walimu wao wana sifa maalum wanapaswa kutambuliwa, kuongozwa na kushauriwa na kupewa kipaumbele maalum na wanachama wengine katika jamii; shule makanisa pamoja.

MAREJELEO

Bogdan, R. C. & Biklin, S. K. (1998). Utafiti wa ubora wa elimu: Utangulizi wa nadharia na mbinu. (Toleo la 3) Boston: Allyn na Bacon.

Charles, C. M. (1995). Utangulizi wa utafiti wa elimu (2 ed.). San Diego: Longman. Cohen, L.,

D. G. Unger & M. B. Sussman (Eds.), Familia katika mipangilio ya jamii: Mitazamo ya taaluma mbali mbali (pp. 99-126). New York: Haworth. Feinstein,

Degu, G. & Yigzaw, T. (2006). Mbinu ya Utafiti, Gondor: Chuo Kikuu cha Gondor Press. Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). Athari za ushiriki wa walimu, msaada wa walimu na elimu ya familia juu ya mafanikio ya wanafunzi na marekebisho

Enon, J. C. (1998). Utafiti wa Kielimu, Takwimu na Upimaji. Kampala: Makerere University Press.

Epstein, J. L. (1990). Uunganisho wa shule na familia: Nadharia, utafiti, na athari za ujumuishaji wa sosholojia za elimu na familia.

Feinstein, L. & Symons, J. (1999). Kufikia katika shule ya upili. Karatasi za Uchumi za Oxford, 51 (2), 300-321. Iliwekwa mnamo 1 Novemba, 2016 kutoka <https://doi.org/10.1093/oep/51.2.300>.

Glasgow, N. A. & Whitney, P. J. (2009). Je! Ni shule gani zilizofaulu kufanya kuhusisha familia: mikakati 55 ya ushirikiano? Corwin: Kampuni ya SAGE.

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

HakiElimu (2012). Utawala? Ripoti ya Mwaka. Imeondolewa kutoka <http://www.hakielimu.org/files/publications/HakiELimu2012%20Annual%20Report%20final.pdf> tarehe 21 Agosti 2016.

Harris, A. & Chrispeels, J. H., Ed. (2006). Kuboresha Shule na Mifumo ya Elimu: Mitazamo ya Kimataifa. London: Routledge

Harris, A. & Goodall, J. (2007). Kushirikisha Walimu katika Kuongeza Mafanikio; Je! Walimu Wanajua Wanajali? Mradi wa utafiti uliowekwa na Taasisi ya Taaluma ya Shule na Taaluma..

Kothari, C. R. (2004). Mbinu za Utafiti-, (2 Ed.). New Delhi: New Age International (P) Ltd.,

L. & Sabates, R. (2006). Je! Elimu ina athari kwa elimu ya akina mama? Bedford: Kituo cha Utafiti juu ya Faida pana za Kujifu

Lincoln, Y. & Guba, E. (1985). Uchunguzi wa Asili: London: Sage. Masue, O. (2010). Uwezeshaji na Ufanisi wa Kamati ya Shule Tanzania. Thesis ya Mwalimu, Chuo Kikuu cha Bergen, Norway. Iliwekwa mnamo 11 Juni, 2017 kutoka <http://hdl.handle.net/1956/4054>. Maili,

M. B. & Huberman, A. M. (1994). Uchambuzi wa Takwimu Ubora (2 Ed). Elfu Oaks, CA: Machapisho ya Sage.

Manion, L. & Morrison, K. (2007). Mbinu za utafiti katika elimu. London: Uchapishaji wa Njia ya Falmer.

Obeidat, O. M. & Al-Hassan, S. M. (2009). Ushirikiano wa shule na mzazi na jamii: Uzoefu wa walimu ambao walipokea tuzo ya malkia Raniamubora katika elimu katika Ufalme wa Hashemite wa Yordani. Jarida la Jumuiya ya Shule, 19 (1), 119-136. Iliwekwa mnamo 5th Mei, 2016 kutoka <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ847432.pdf>.

Patton, M. Q. (2002). Utafiti wa ubora na njia za tathmini, (3 Ed.). Maelfu Oaks, CA: Sage.

Sanders, M. G. & Sheldon, S. B. (2009). Wakuu wa mambo: Mwongozo wa ushirikiano wa shule, familia, na jamii. Corwin: Kampuni ya SAGE.

Selltiz, C. (1962). Mbinu za Utafiti katika Mahusiano ya Kijamii. Chicago: Holt Rinehart na Winston Press.

Sheldon, S. B. & Epstein, J. (2001) Zingatia mafanikio ya Kiswahili: athari za ushiriki wa familia na jamii. Karatasi iliyowasilishwa kwa Mkutano wa Mwaka wa Jumuiya ya Jamii ya Amerika, Anaheim California. Ilirejeshwa mnamo 15th Mei, 2016 kutoka journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/001312402237212.

Received: 15.04.2024

Accepted: 20.04.2024

Published on: 29.04.2024

Sheldon, S. B. (2009). Katika ushirikiano wa Shule, familia, na jamii: Kitabu chako cha utekelezaji (3 Ed.). New York: Corwin Press.

Singh, K., Bickley, P. G., Keith, T. Z., Keith, P. B., Trivette, P. et al, (1995). Athari za vitu vinne vya ushiriki wa walimu kwenye kufaulu kwa mwanafunzi wa darasa la 8: uchambuzi wa muundo wa data ya NELS-88. Mapitio ya Saikolojia ya Shule, 24 (2), 299-317.

Sirin, S. R. (2005). Hali ya uchumi na mafanikio ya kitaaluma: Ukaguzi wa Ameta-uchambuzi wa utafiti. Mapitio ya Utafiti wa Kielimu, 75 (3), 417-453. Ilirejeshwa mnamo Mei 28, 2016

Sirvani, H. (2007). Athari ya mawasiliano ya mwalimu na walimu juu ya mafanikio ya hisabati ya wanafunzi. Elimu ya Sekondari ya Amerika, 36 (1), 31-46. Iliwekwa mnamo 19 Januari 2016

Stukas, A. A. & Dunlap, M. R. (2002). Ushirikishwaji wa Jamii: Njia za Kinadharia na Njia za Kielimu. Jarida la Masuala ya Jamii, 58 (3), 411-427. Ilirejeshwa mnamo 11 Januari

Timkey, S. (2015). Ushawishi wa Mitazamo ya Walimu na Ushiriki wa Mafanikio ya Kusoma kwa Wanafunzi. Thesis ya Masters ya Sayansi katika elimu, Chuo Kikuu cha Jimbo la New York. Ilirejeshwa mnamo 15 Oktoba, 2016 kutoka

Van Voorhis, F. L. (2003). Kazi ya nyumbani inayoingiliana katika shule ya kati: Athari kwa ushiriki wa familia na mafanikio ya sayansi. Jarida la Utafiti wa Elimu, 96 (6), 323-338.

Yan, W. & Lin, Swali (2005). Ushiriki wa mzazi na mafanikio ya hisabati: Tofautisha makabila na kabila. Jarida la Utafiti wa Elimu, 99 (2), 116-127. Iliwekwa mnamo 21st Agosti , 2016

Zellman, G. (1976). Uchambuzi wa Programu ya Usomaji Inayopendelea katika Shule Ndogo za Los Angeles. Santa Monica, CA: Shirika la Rand